

Kafka, czyli Chińczyk

Lalka Kafki, reż. Marek Zákostelecký, Wrocławski Teatr Lalek

Mirosław Kocur

aA aA aA

fot. Natalia Kabanow

Franz Kafka nie dokończył żadnej ze swoich trzech powieści. Przed śmiercią kazał spalić wszystko, co napisał, choć to akurat jest sprawą dwuznaczną, bo sam niczego, zdaje się, nie spalił... Przyjaciel i kochanka na szczęście zachowali jego spuściznę. W XX wieku Franz Kafka był najczęściej czytany i dyskutowany.

Nie pozostawił po sobie wielkich wizji literackich, żadna opowieść nie zawiera wyrazistego przesłania.

Jak interpretować jego teksty? Gregor Samsa budzi się pewnego dnia przemieniony w robaka. Józef K. nigdy się nie dowie, dlaczego wytoczono mu proces, geometra K. nigdy nie dotrze do Zamku, a Karl Rossmann nigdy nie uwolni się od tarapatów w Ameryce. „Jeśli istnieje coś takiego jak wędrówka dusz – napisał Kafka 24 stycznia 1922 roku w dzienniku – to nie dotarłem jeszcze do najniższego poziomu. Moje życie to zwlekanie przed narodzeniem”.

Kafka przyszedł na świat w czeskiej Pradze, w samym sercu Europy Habsburgów. Żydowscy rodzice nadali mu imię Franz na cześć cesarza Franciszka Józefa. Zmarł 41 lat później na obrzeżach Wiednia jako obywatel Czechosłowacji. Pisał po niemiecku, ale mówił również po czesku, francusku i włosku. Poznał też jidysz i hebrajski. Pilnie zgłębiał żydowskie księgi i literaturę niemiecką. Zrobił doktorat z prawa. Po śmierci uznano go za jednego z największych pisarzy żydowskich swej epoki, a po drugiej wojnie światowej stał się ikoną literatury niemieckiej i austriackiej. W latach sześćdziesiątych XX wieku inspirował Czechów do walki z sowiecką opresją. Wielką atrakcją praskiej starówki jest dziś mały domek przy Złotej Uliczce 22. Franz mieszkał tam krótko z siostrą.

Kult Kafki w Czechach nie słabnie. We Wrocławskim Teatrze Lalek Marek Zákostelecký, wybitny czeski reżyser i scenograf, postanowił przybliżyć pisarza polskim dzieciom. A że Kafka to autor trudny i wymaga wyjaśnień, Elżbieta Chowaniec, autorka tekstu, nadała spektaklowi ramy konferencji naukowej. Pięcioro naukowców prześciga się więc w prawieniu banałów, żeby dzieci mogły się dowiedzieć, kto to taki ten Kafka. Od początku ma być śmiesznie. Konferencja kafkologów rozpoczyna się od lyka „kawki”. Obrady dowodzą, że nasz egzotyczny minister nauki ma rację: zidiociałych humanistów najlepiej wysłać na Madagaskar, żeby nie przeszkadzali prawdziwym rodzicom „zradzać potomstwa”.

Naukowcy nie tylko popijają „kawkę”, ale także zatrują atmosferę, sypiąc węgiel do ogromnego pieca, który dymi toksynami. Ten piec to maszyna czasu. Z części garderoby odtwarza zdarzenia związane z właścicielem. Wrzucenie do maszyny melonika Kafki ożywia zdarzenie z berlińskiego parku Steglitz. To apokryficzna historia przekazana przez ostatnią kochankę pisarza, urodzoną w Pabianicach Dorę Diamant. Przez ostatnie dwa lata życia Kafka mieszkał u niej w Berlinie. Wedle Diamant pisarz spotkał w parku dziewczynkę, która zgubiła lalkę. Żeby ją pocieszyć, zaczął pisać i przynosić do parku listy od lalki, wmawiając dziewczynce, że jej lalka szczęśliwie zwiedza świat.

Zákostelecký i Chowaniec postanowili użyć tej opowieści do przybliżenia dzieciom prozy Franza Kafki. Główną rolę w spektaklu gra olbrzymia lalka. Ma wielką głowę. Rusza się jak dorosła kobieta. Jest raczej straszna, choć przecież Kafka nie pisał horrorów. Straszna lalka, jak Dante, wędruje po piekle wyobraźni wybitnego scenografa Zákosteleckiego, zaczytanego w Kafce. Za lalką podążają naukowcy w rytmicznej pantomimie.

Lalka wciąż musi przechodzić przez jakieś drzwi. Drzwi są wszędzie i są ogromne, bezduszne. Wjeżdżają na scenę z każdego kierunku. Ekipa techniczna Wrocławskiego Teatru Lalek dokonuje nadludzkich akrobacji, zmieniając co kilka minut płynnie dekoracje i umieszczając drzwi we wciąż nowych konfiguracjach.

Spektakl obfituje w piękne obrazy. Niektóre sceny zrealizowano w poetyce kina niemego. Plan filmowy przenika się z planem żywym. Zmieniają się też chwilami proporcje postaci. Małe lalki zastępują aktorów.

POWIĄZANE TEATRY

Wrocławski Teatr Lalek

PRZECZYTAJ TEŻ

Magdalena Tarnowska
Mechanizmy władzy

Jakub Kasprzak
Monitory nas nie ocalą

Joanna Ostrowska
Kronika zapowiedzianej śmierci

Piotr Olkusz
Nie warto bez przerwy

Dominik Gac
Zmysł udziału

Juliusz Tysza
Gra z prawdą o prawdę

BĄDZ NA BIEŻĄCO

Jest też Kafka. W tej roli niezawodny Radosław Kasiukiewicz. Siedzi na ławce w parku i rozmawia z dziewczynką. Siedzi sztywno, daleko od dziecka, na wszelki wypadek. W XXI wieku samotny mężczyzna nie powinien się spotykać w parku z dzieckiem bez opieki. Do żadnych podejrzanych zachowań na szczęście nie dochodzi, choć Kafka Kasiukiewicza ewidentnie manipuluje nadwrażliwą dziewczynką, pobudzając jej umysł fałszywymi i nieco przerażającymi fantazjami.

Kim będzie to dziecko, kiedy dorośnie? Czy wyzwoli się z kafkowskich koszmarów? Dzieci na widowni obok mnie milczały wystraszone straszną lalką i zafascynowane obrazami, których nie umiały zrozumieć. Też się bałem, że na koniec wrzucą tę straszną lalkę do węglowego pieca. Dopiero by nakopciła.

Po spektaklu Marek Zákostelecký wyznał, że pierwotnie miał we Wrocławiu wyreżyserować *Jezioro tabędzie*. Szkoda, że tak się nie stało. Siedem lat temu Zákostelecký wystawił we Wrocławskim Teatrze Lalek rewelacyjną inscenizację *Czarodziejskiego fletu*. Kafka go jednak pokonał. Zresztą nie jego pierwszego. Nie wiedział, na co się porywa?

Franz Kafka powiedział kiedyś, że jest Chińczykiem i że nie ma nic wspólnego z samym sobą.

08-10-2021

Wrocławski Teatr Lalek
Lalka Kafki
reżyseria i scenografia: Marek Zákostelecký
Tekst i dramaturgia: Elżbieta Chowaniec
muzyka: Vratislav Sramek
ruch sceniczny: Piotr Soroka
światło: Alicja Pietrucka
projekcje i udźwiękowienie: Robert Maniak
obsada: Anna Bajer, Agata Cejba, Kamila Chruściel, Aneta Gluch-Klucznik, Radosław Kasiukiewicz, Marek Koziańczyk, Grzegorz Mazoń, Sławomir Przepiórka
premiera: 25.09.2021

PIOTR SOROKA ELŻBIETA CHOWANIEC VRATISLAV SRAMEK MAREK ZÁKOSTELECKÝ
WROCŁAW WROCŁAWSKI TEATR LALEK

Lalka Kafki, reż. Marek Zákostelecký, Wrocławski Teatr Lalek

Fot: Natalia Kabanow

Oglądasz zdjęcie 1 z 15

teatralny.pl

Bądź na bieżąco, dołącz do naszego newslettera

Twój adres email

Dołącz

Przeczytaj

Świat
Nadesłane
Książki
Varia
Felietony

Inne

Biblioteka
Redakcja
Patronaty
Współpraca
Szkoła

Znajdziesz nas też tu:

Facebook

☐

Nie jestem robotem

reCAPTCHA
Prywatność - Warunki

Dołączając akceptujesz naszą politykę prywatności oraz warunki korzystania z portalu zawarte w regulaminie.

Projekt „Ogólnopolski portal Teatralny.pl” jest finansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów MKiDN, priorytet TEATR

[Historia teatru](#)[Ludzie](#)[Rozmowy](#)[Opinie](#)[Recenzje](#)[Kontakt](#)